

Prezentace na téma

- Výhláška č.62/04 Sb.
 - Systém CERTIS

Bankovníctví I

Aleš Nechuta

22.4.2010

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- Nahrazuje vyhlášku č.51/1992 Sb. Státní banky československé
- Vyhlášena ČNB 2.února 2004 (podepsána guvernérem Zdeňkem Tůmou)
- Platí od 1.března 2004

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- Stanovuje způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy při opravném zúčtování

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- Upravuje
- A) zúčtování na účtech bank na území ČR („tuzemský platební styk“)
- B) bankami „ z ČR“ (licencovanými ČNB) bankami a pobočkami zahraničních bank
- C) technické postupy bank při opravném zúčtování

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (1) Banky provádějí tuzemský platební styk pro své klienty
 - A) formou úhrady
 - B) inkasní formou placení

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (2) Úhradou se rozumí operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce své bance za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce.2)
- (3) Inkasní formou placení se rozumí operace prováděná na základě příkazu, který dal příkazce bance příjemce za účelem převedení peněžních prostředků z účtu plátce ve prospěch účtu příjemce.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (4) Úhrada a inkasní forma placení mohou být uskutečňovány odepsáním peněžních prostředků z účtu plátce a jejich připsáním na účet příjemce (dále jen „bezhotovostní platební styk“). Úhrada může být uskutečňována rovněž složením hotovosti plátcem ve prospěch příjemce nebo odepsáním peněžních prostředků z účtu plátce k výplatě hotovosti příjemci.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (5) Pro účely této vyhlášky se rozumí
 - a) příkazcem osoba, která dává bance příkaz k provedení úhrady nebo inkasní formy placení a která je oprávněna nakládat v případě úhrady s peněžními prostředky na účtu plátce a v případě inkasní formy placení s peněžními prostředky na účtu příjemce,
 - b) plátcem osoba, z jejíhož účtu banka odepisuje peněžní prostředky nebo která skládá hotovost,
 - c) příjemcem osoba, v jejíž prospěch banka peněžní prostředky převádí a která je konečným příjemcem peněžních prostředků.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (2) Příkaz k zúčtování musí vždy obsahovat tyto náležitosti:
 - a) označení, zda se jedná o příkaz k úhradě nebo příkaz k inkasu,
 - b) bankovní spojení plátce,
 - c) bankovní spojení příjemce,
 - d) částku v české měně,
 - e) podpis, elektronický podpis³⁾ nebo jiný kód zajišťující identifikaci příkazce.
- (3) Příkaz k zúčtování musí dále obsahovat konstantní symbol, který vyjadřuje charakter platby, jestliže
 - a) tak stanoví zvláštní právní předpis⁴⁾ ,
 - b) se jedná o platbu, která je příjmem státního rozpočtu nebo výdajem státního rozpočtu;tyto konstantní symboly stanoví Ministerstvo financí a jejich přehled uveřejňuje ve Finančním zpravodaji.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (4) Banka umožní příkazci uvádět na příkazech k zúčtování tyto náležitosti:
 - a) datum splatnosti, kterým je den, kdy mají být peněžní prostředky odepsány z účtu plátce,
 - b) variabilní symbol,
 - c) specifický symbol,
 - d) textovou zprávu,
 - e) datum vystavení příkazu k zúčtování.
- (5) Var. symbol, specifický symbol a textová zpráva jsou určeny pro identifikaci platby
- (6) Uvede-li klient na příkazu k zúčtování náležitosti podle odstavce 3 nebo odstavce 4 písm. b) až d), banka tyto náležitosti zpracuje a uvede je na výpisu z účtu.
- (7) Konstantní symbol, variabilní symbol a specifický symbol jsou číselné údaje a obsahují každý nejvýše 10 znaků. Textová zpráva může obsahovat libovolný text a obsahuje počet znaků dohodnutý mezi klientem a bankou, nejvýše však 140 znaků.
- (8) Příkazce předává příkazy k zúčtování vždy bance, která vede účet, na němž je příkazce oprávněn nakládat s peněžními prostředky.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (1) Bankovní spojení v tuzemském platebním styku jednoznačně identifikuje účet klienta a je tvořeno číslem účtu klienta (dále jen „číslo účtu“) a identifikačním kódem banky. Číslo účtu a identifikační kód banky jsou v písemné podobě vždy zřetelně odděleny.
- (2) Číslo účtu, na kterém se provádí mezibankovní platební styk, stanoví banka tak, aby:
 - a) obsahovalo nejvíce 16 číselných znaků a bylo členěno na
 1. předčíslí, které obsahuje nejvíce 6 číselných znaků s tím, že předčíslí nemusí být v čísle účtu obsaženo,
 2. základní část čísla účtu, která obsahuje nejméně 2 a nejvíce 10 číselných znaků s tím, že alespoň dva z nich nesmějí být nulové,
 - b) předčíslí a základní část čísla účtu byly
 1. v písemné podobě zřetelně odděleny,
 2. samostatně zajišťovány kontrolou, jejíž algoritmus je uveden v příloze č. 1 této vyhlášky. Úvodní nuly předčíslí a základní části čísla účtu jsou bez významu.
- (3) Identifikační kód banky obsahuje 4 číselné znaky. Identifikační kódy bank stanoví Česká národní banka v Číselníku identifikačních kódů bank AP0001 a informuje o nich banky i veřejnost způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- (4) Banka je povinna seznámit klienty, jejichž účty vede, se správným tvarem bankovního spojení podle odstavců 1 a 2 a na požádání s Číselníkem identifikačních kódů bank AP0001.

Vyhláška o platebním styku č.62/04

- (1) Banka, která způsobila chybu v zúčtování bankovního spojení příjemce, neprodleně převede na účet oprávněného příjemce peněžní prostředky ve správné výši a úroky za období, kdy s nimi nemohl nakládat (dále jen "ušlé úroky"). Je-li účet oprávněného příjemce veden v jiné bance, použije se při výpočtu ušlých úroků úroková sazba sjednaná ve smlouvě mezi oprávněným příjemcem a bankou, která vede jeho účet.
- (1) Uplyne-li tříměsíční lhůta od vzniku chyby v zúčtování, není banka, která chybu v zúčtování způsobila, oprávněna postupovat podle § 11 odst. 3, může však požádat banku, která vede účet neoprávněného příjemce, aby zprostředkovala vrácení chybně zúčtované částky z podnětu klienta. Tato banka vynaloží veškeré úsilí, které na ní lze požadovat, aby její klient, který je neoprávněným příjemcem, chybně zúčtovanou částku vrátil a aby nedocházelo ke zvětšování rozsahu škody. Obdobný postup se uplatní pro opravné zúčtování v rámci téže banky.
- (2) Banka, která vede účet neoprávněného příjemce, může od svého klienta požadovat kromě vrácení chybně zúčtované částky též příslušný úrok, který mu byl v důsledku chybného zúčtování částky připsán.

System CERTIS

- **Co je mezibankovní platební styk**
- Při bezhotovostním platebním styku se peníze převádějí z účtu plátce na účet příjemce platby. Z toho vyplývá, že provádění bezhotovostního platebního styku je vyhrazeno peněžním institucím - bankám, u kterých mají jejich klienti uloženy peníze na účtech. Banky provádějí platby na základě příkazů svých klientů, předávaných formou písemného dokladu (tiskopis příkazu k úhradě, šek apod.) nebo technickými prostředky (příkazy předávanými na datovém nosiči, elektronicky počítačem spojeným s bankou, hlasově běžným telefonem, zvláštní bankovní aplikací prostřednictvím mobilního telefonu, příp. můžeme za elektronický příkaz k úhradě považovat i použití platební karty).

System CERTIS

- Pokud plátce i příjemce platby mají své účty u stejné banky, provede převod peněz (zúčtování na účtech) tato banka ve svém vlastním zúčtovacím centru. V případě, že plátce a příjemce platby mají své účty u různých bank, musí banka plátce použít pro převod peněz "mezibankovní zúčtovací centrum".

System CERTIS

- Jediným systémem mezibankovního platebního styku v České republice, který zpracovává mezibankovní platby v českých korunách, je systém CERTIS (**C**zech **E**xpress **R**eal **T**ime **I**nterbank **G**ross **S**ettlement system). CERTIS zahájil provoz v rámci zúčtovacího centra ŠBČS v bývalém Československu 8. března 1992. Po rozdělení Československa počátkem roku 1993 bylo na Slovensku vytvořeno nové zúčtovací centrum, zatímco bývalé federální zúčtovací centrum zůstalo v ČNB.

Každý účastník systému CERTIS je jednoznačně identifikován kódem banky, jež je povinnou součástí každé bankovní transakce. V rámci platebního styku se používají další číselné kódy (tzv. symboly plateb), které blíže specifikují platbu.

Vznik a provozování systému CERTIS, stejně jako práva a povinnosti účastníků, jsou stanoveny zákonem o platebním styku.

System CERTIS

- **Základní principy systému CERTIS**
- brutto vypořádání v reálném čase (Real Time Gross Settlement, RTGS);
- vypořádání mezibankovních plateb v českých korunách bez ohledu na částku i bez ohledu na to, zda tyto platby byly iniciovány přímo příkazem klienta bance nebo nepřímo jako výsledek karetních operací, případně operací na burze;
- vypořádání v penězích centrální banky probíhá na účtech mezibankovního platebního styku vedených v ČNB (které slouží zároveň jako účty povinných minimálních rezerv);
- přímá účast bank a úvěrních a spořitelních družstev;
- přímé bilaterální vztahy mezi centrálou dané banky/úvěrního a spořitelního družstva a CERTIS;
- neodvolatelnost položek akceptovaných systémem;
- zpracování různých typů transakcí;
- nekryté platby nejsou ani realizovány ani odmítnuty, ale drženy ve frontě (se dvěma stupni priority);
- na účtech mezibankovního platebního styku není povoleno debetní saldo

System CERTIS

- ČNB poskytuje bankám, které jsou klienty SKD, bezúročný plně kolateralizovaný vnitrodenní úvěr formou zastavených cenných papírů v SKD s cílem zajistit dostatečnou likviditu (vnitrodenní úvěr závisí na aktivitě banky, lze jej navyšovat a snižovat libovolně v době od zahájení účetního dne SKD v 8.30 hod. do ukončení účetního dne systému CERTIS v 16.00 hod);
- ČNB poskytuje bankám plně kolateralizovaný úvěr přes noc (pokud není vnitrodenní úvěr splacen bankami do konce účetního dne systému CERTIS, cenné papíry sloužící jako zástava pro vnitrodenní úvěr jsou přesunuty na účet ČNB a poté slouží jako zástava pro úvěr přes noc - overnight úvěru).

System CERTIS

- **Účast v systému**
- **Přímí účastníci**
- Přímými účastníky mezibankovního platebního styku mohou být banky, které mají povolení působit jako banka, pobočky zahraničních bank a, na základě novelizace zákona o ČNB z roku 2005, i spořitelní a úvěrní družstva. CERTIS, umístěný v prostorách ústředí ČNB, komunikuje pouze s centrály jednotlivých bank. Pro každou banku vede ČNB pouze jeden účet mezibankovního platebního styku. Znamená to, že banky musejí nejprve interně zpracovávat veškerá data svých poboček a poté z nich vyčleňovat převody do dalších bank. Jen tyto mohou být předány do CERTIS. Platební styk mezi klienty téže banky je záležitostí této banky a probíhá v její síti bez jakéhokoliv zásahu ze strany CERTIS.

System CERTIS

- **Přidružené systémy (tzv. 'třetí strany')**
- Účastníky se zvláštním statutem mohou být na základě bilaterální smlouvy s ČNB tzv. "třetí strany". Jedná se o finanční instituce, které nejsou bankami, ale hrají významnou roli na trhu, jako např. clearingová střediska pro platební karty a instituce zajišťující zúčtování a vypořádání cenných papírů. Třetí strany nemají v ČNB účet mezibankovního platebního styku, ale mohou do CERTIS předávat (se souhlasem příslušného přímého účastníka) příkazy k převodům prostředků mezi přímými účastníky (např. k vypořádání výsledných sald při platbách provedených platebními kartami nebo při platbách vztahujícím se k operacím na burze cenných papírů).

System CERTIS

- **Typy transakcí**
- CERTIS zpracovává následující transakce:
- úhrady;
- inkasa;
- opravné zúčtování (storna úhrad);
- transakce přidružených systémů;
- informační a kontrolní položky.
- Pokud se týká úhrad, CERTIS rozlišuje transakce s nízkou prioritou a dva typy transakcí s vysokou prioritou - bankovní prioritní transakce a klientské prioritní transakce. Klientské prioritní transakce musí být připsány na účet příjemce ten samý den, kdy byl debetován účet plátce.

System CERTIS

- **Popis činností zúčtovacího centra ČNB**
- ČNB vede každému přímému účastníkovi pro účely vypořádání jeho mezibankovních plateb účet v českých korunách (účet mezibankovního platebního styku). ČNB provádí příkazy k převedení finančních prostředků z účtů mezibankovního platebního styku na základě instrukcí účastníků.
- **Zůstatky na účtech mezibankovního platebního styku jsou součástí minimálních rezerv, které jsou v České republice povinné.** Tyto rezervy jsou stanoveny jako určené procento z depozit (2% k 31.12.2007) a mohou být používány k mezibankovním platbám.

Děkuji za pozornost

Literatura:

- http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/
- http://www.cnb.cz/cs/legislativa/predpisy_CNB/platebni_styk/index.html
- http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/skd/